

Відтак комплекс заходів з оперативної реструктуризації містить передусім заходи з зниження всіх видів витрат (без одержання будь-яких суттєвих інвестицій) і швидкого збільшення обсягу збуту продукції та обороту капіталу. Проте, якщо процес перетворення буде зупинено після завершення оперативної реструктуризації, то підприємство незабаром неминуче знов опиниться в кризовому стані.

Стратегічна реструктуризація підприємства забезпечує довгострокову його конкурентоспроможність. Для досягнення такої конкурентоспроможності необхідне визначення стратегічної мети підприємства, розробка стратегічної концепції розвитку, а також напрямів та інструментів реалізації цієї мети. Отже, реструктуризації підприємства передують оцінка його стану. Проте й аналіз, і реформування можна проводити, якщо маємо всебічно обґрунтовану мету реструктуризації, яку можна сформулювати (беручи загалом) таким чином: продукція підприємства має відповідати поточному платоспроможному попиту. Підприємство, що задовольняє цю вимогу, з одного боку, зберігає централізований контроль у найбільш важливих сферах діяльності, а з іншого – відроджується завдяки проведенню активної науково-технічної та ринкової стратегії в межах кожної товарної групи. Як правило, кризовий стан підприємства зумовлений не однією, а багатьма причинами, їх буває тим більше, чим більш повільною є реакція суб'єктів господарювання на зміну типу господарської системи.

Висновки. Не проводячи аналізу переваг і недоліків кожного із приведених вище визначень, у понятті реструктуризації можна виділити два базисних терміна: зміна і вартість. Найбільш повно і у то же час лаконічно, на думку автора, поняття реструктуризації можна визначити як: «позитивний процес, заснований на виявленні і управлінні ринковою позицією бізнесу за рахунок оптимізації структури бізнес-процесів виробництва, розробки і оптимізації процедур прийняття управлінських рішень, що носять стратегічний характер».

Таким чином, кінцевим результатом застосування механізму реструктуризації на підприємстві повинно бути збільшення вартості для власників.

Література

1. Мазур И.И. Реструктуризация предприятий и компаний : [справочное пособие] / И.И. Мазур, В.Д. Шапиро и др. – М. : Высшая школа, 2000. – 587 с.
2. Тутунджян А.К. Реструктуризация предприятия в условиях перехода к рыночной экономике: проблемы теории и практики / Тутунджян А.К. – [2-е изд.]. – М. : ЗАО «Изд-во Экономика», 2000. – 262 с.
3. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – № 31. – С. 440.
4. Теория и практика реструктуризации предприятий: Сборник материалов Всероссийской научно-практической конференции. – Пенза, 2001.
5. Батрин Ю.В. Механизмы антикризисного управления предприятием: методы, опыт и результаты / Батрин Ю.В. – Волгоград : Изд. ВолГУ, 2001 – 192 с.

Надійшла 07.12.2009

УДК 337.419:617.12

Н. Ю. ПШЕНИЧНИЙ

Національний університет біоресурсів і природокористування

МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Зовнішньоекономічна діяльність завжди була і залишається важливою складовою суспільного розвитку України, незважаючи на зміни в політичній ситуації, економічній кон'юктурі та правовому середовищі країни. З перших днів існування України як незалежної держави, виникла необхідність у створенні ефективної системи регулювання зовнішньоекономічної діяльності, здатної захистити економічний суверенітет країни, забезпечити її безпеку, стимулювати реформування і розвиток національної економіки, забезпечити її інтеграцію в світове господарство.

Foreign economic activity always was and remains the important constituent of community development of Ukraine, without regard to changes in a political situation, economic state of affairs and legal environment of country. From the first days of existence of Ukraine as independent state, there was a necessity for creation of the effective system of adjusting of foreign economic activity, able to protect economic sovereignty country, to provide its safety, stimulate reformation and development of national economy, provide its integration in a world economy.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, експорт, торгівля, механізм регулювання експорту.

Постановка проблеми. Зовнішньоекономічна діяльність завжди була і залишається важливою складовою суспільного розвитку України, незважаючи на зміни в політичній ситуації, економічній кон'юктурі та правовому середовищі країни. Роль її посилюється з часу набуття незалежності українською державою, яка намагається зайняти гідне місце в міжнародних економічних інтеграційних процесах. За таких умов входження кожної країни у наступне тисячоліття вимагає проведення відповідних політичних, економічних та соціальних реформ, які стануть у майбутньому запорукою плідного співробітництва у міжнародному масштабі.

З перших днів існування України як незалежної держави, виникла необхідність у створенні ефективної системи регулювання зовнішньоекономічної діяльності, здатної захистити економічний суверенітет країни, забезпечити її безпеку, стимулювати реформування і розвиток національної економіки, забезпечити її інтеграцію в світове господарство.

Новий етап входження у світове господарство вимагає істотних зусиль як від окремих підприємств, так і від держави в цілому, від чого, зрештою, буде залежати не тільки динаміка зовнішньої торгівлі, а насамперед, можливість подальшого економічного та соціального розвитку держави як органічної підсистеми світової економіки.

На шляху інтеграції України в європейські й міжнародні структури, допущено чимало прикрих прорахунків. Без сумніву, є об'єктивні причини цього, проте зрозуміло одне - відсутність, активної державної політики, відсутність забезпечення сприятливих нормативних та організаційних передумов міжнародної економічної діяльності, відсутність висококваліфікованих фахівців особливо в регіонах, перешкоджає просуванню нашої країни до цивілізованого співтовариства.

У сфері зовнішньої торгівлі спостерігаються значні зміни, але існує певна кількість факторів, які негативно впливають на її стан. До таких факторів можна віднести недоліки зовнішньоторговельної політики країни, нераціональну структуру експорту, несприятливі умови для національних товаровиробників на зовнішньому ринку. Але для покращення показників експорту країна недостатньо використовує цей потенціал.

Важливу роль в механізмі оптимізації структури і функцій зовнішньої торгівлі сучасної України відіграють такі напрями: розвиток сільського господарства; структурна перебудова національного виробництва та сфери послуг; поширення вільних економічних зон; розвиток транснаціональних корпорацій та спільних підприємств.

Здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємством, випуск продукції, яка була б конкурентоспроможною на зарубіжних ринках, залежить не тільки від технічного оснащення підприємства, наявності сучасних технологій, чітко поставленої системи контролю якості продукції, маркетингових досліджень ринкового середовища та послідовного впровадження концепції просування товарів на зарубіжні ринки, а й від кваліфікації співробітників підприємства, механізму ефективного управління зовнішньоекономічної діяльності. Великої уваги вимагають і такі питання, як створення стабільної правової бази, сприятливого інвестиційного клімату, ефективної системи управління ЗЕД на рівні підприємства, підвищення якості експортної продукції та багато інших.

Особливої уваги вимагає підготовка спеціалістів для сфери зовнішньоекономічної діяльності. Основи ЗЕД, як наукова і навчальна дисципліна, в Україні формується під впливом часу і подій. Тим більше, вивчення вітчизняного і закордонного досвіду в умовах глобалізації світової економіки для майбутніх спеціалістів сфери ЗЕД стає надзвичайно важливим. [2]

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дану проблему досліджували такі вітчизняні науковці, як професор А.Б. Базилук, доктор А.І. Кредисов, Д.П. Разшивалов, С.П. Коломацький, В.К. Мамутова, В.С. Новицькому, В.С. Щербина, Н.В. Кузнєцова, Т. Костюк, А. Кредісов, Ю. Макогон, Є. Савельєв, С. Сутурін.

Останнім часом ця проблема є досить відчутною, що пояснюється новими ринковими вимогами фахової спеціалізації та досвіду управління зовнішньоекономічною діяльністю у сучасних умовах.

Необхідність розробки державної політики з метою посилення позицій країни на світовому ринку, доцільність глибокого аналізу механізму розвитку і управління зовнішньою торгівлею, що неможливо без дослідження масштабів, тенденцій і ролі зовнішньої торгівлі України у загальному процесі становлення економіки держави є актуальністю моєї статті.

Метою дослідження є обґрунтування механізму розвитку і управління зовнішньоекономічною діяльністю.

Основним нормативним документом, що регулює порядок здійснення зовнішньоекономічної діяльності, є Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16. 04. 1991р. [1].

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні науковці виділяють три етапи розвитку даного процесу:

- Перший етап (1918-1987рр.) – радянські роки, зокрема, післявоєнні і, особливо, десятиріччя до перебудови. Зовнішньоекономічні зв'язки колишнього Радянського Союзу в цей період розвивались по-різному: в роки «холодної» війни менш інтенсивно, а пізніше – більш інтенсивно. Але в цілому, обсяг зовнішнього торгового обігу постійно збільшувався. Так, у 1960 р. він становив 10 млрд. карбованців, у 1970 р. – 22 млрд. карбованців, у 1980 р. – 91 млрд. карбованців, у 1985 р. – 145 млрд. карбованців.

- Другий етап (1987-1991 рр.) – роки перебудови економіки, в тому числі зовнішньоекономічних зв'язків в Україні в складі колишнього СРСР. Цей етап характеризується ліквідацією державної монополії на зовнішню торгівлю та зміною принципів організації управління ЗЕД.

- Третій етап (з 1991 р. по теперішній час) – це період реформування та розвитку ЗЕД і управління нею в Україні, як суверенній державі. [5]

Сьогоднішній етап розвитку зовнішньої торгівлі України характеризується рядом трансформаційних змін на шляху інтегрування України до Світової Організації Торгівлі, що вимагає подальшого реформування митної політики України, інвестиційної та політики якості.

Вихід підприємства на зовнішні ринки сприяє пристосуванню економіки до системи світогосподарських відносин, формуванню економіки відкритого типу. Саме тому розвиток зовнішньоекономічної діяльності підприємств – це суттєвий фактор підвищення ефективності господарської діяльності як на рівні мікроекономіки, так і в масштабах усього народного господарства. [3]

Слід зазначити, що високі вимоги щодо відповідності міжнародним стандартам або стандартам, які використовуються в певних країнах, значною мірою також обмежують експорт вітчизняних товарів. В зв'язку з цим є гостра необхідність налагодження в Україні спеціального випуску експортних товарів, особливо харчових продуктів, які б відповідали вимогам міжнародних стандартів і були б конкурентоздатними на зовнішніх ринках.

Реальна трансформація зовнішньої економіки нашої країни передбачає взаємодію всіх чинників внутрішньоекономічного розвитку зі зміною співвідношення між ними. Більш тісна взаємодія української економіки зі світовою зумовлюється значною потребою в нових технологіях, інвестиційних та фінансових ресурсах. Основними передумовами інтеграції України в міжнародну економіку є:

- Система ринкової трансформації;
- Реструктуризація економіки;
- Формування відкритої економіки, розвиток не лише зовнішньої торгівлі, а й руху факторів виробництва між країнами. [3]

Висновки і перспективи подальших досліджень

1. В умовах ринкової економіки держава має виконувати певні функції, які компенсують так звані «відмови ринку», тобто регулювати ті сфери господарського життя, у яких ринок є безсилим. Для виконання таких функцій держава повинна здійснювати економічну політику із забезпеченням країни суспільними благами, з підтримки досконалої конкуренції та боротьби з монополізмом, регулювання зовнішньоекономічного сектору, підготовкою спеціалістів, підвищення якості експортованої продукції та ін. Це потребує створення професіональних служб для дослідження цих проблем, а також проведення міжнародного маркетингу і об'єктивного вивчення своїх експортних можливостей, і не тільки у сферах традиційного виробництва, але і у сферах аграрного сектору в першу чергу.

2. Нагальною потребою є розробка національної програми підвищення конкурентоспроможності, що включала б комплекс науково-технічних, фінансових, інвестиційних, інфраструктурних, інформаційних, освітніх та інших чинників.

3. Необхідно переробити програму розвитку виробництва конкурентоспроможної продукції, націлити її на ринки третіх країн.

4. Необхідно створити державну службу, яка здійснюватиме постійний моніторинг стану світової та вітчизняної економіки.

5. Необхідно оптимізувати структуру експортного виробництва у напрямку збільшення частки товарів з високим ступенем доданої вартості. Вибір оптимальної структури мають зробити: Мінекономіки, Мінпромполітики, НАНУ, УАЗТ. В основу цієї роботи необхідно покласти такі критерії цього вибору:

- галузь має бути найбільш перспективною у масштабах світового господарства в наступні 5-20 років;
- галузь має служити локомотивом розвитку найбільшій кількості пов'язаних з нею вітчизняних галузей;
- в галузі має існувати перспективний вітчизняний науково-технічний доробок.

6. Слід укласти низку міжнародних дво- або багатосторонніх угод із зарубіжними країнами, міжнародними організаціями, які, з одного боку, розблокували б суперечності, що накопичилися у взаємовідносинах з Україною з цими державами, а з іншого – стимулювали б і полегшували різноманітні долові контакти українських підприємств із зарубіжними.

При створенні відповідних професійних служб, Україна могла б зайняти конкурентоспроможне місце на світових ринках.

Література

1. Про зовнішньоекономічну діяльність [Електронний ресурс] : закон України [прийнято ВР 16.04.91 р. № 959-ХІІ]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua
2. Гуріна Г.С. Основи зовнішньоекономічної діяльності : [підручник] / [Гуріна Г.С., Луцький М.Г., Мостенська Т.Л., Новак В.О.] – К. : Сузір'я, 2007. – 372 с.
3. Дідківський М.І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : [навч. посіб]. / Дідківський М.І. – К.: Знання, 2006. – 462 с. (Вища освіта ХХІ століття).
4. Кириченко О.А. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності : [навч. посіб]. / Кириченко О.А. – [3-є вид., перероб. і доп.]. – К. : Знання-Прес, 2002. – 384 с.
5. Сміяна Л.С. Правові основи зовнішньоекономічної діяльності : [навч. посіб]. / Сміяна Л.С. – К. : КНТ, 2008. – 416 с.

Надійшла 11.11.2009